

INSPECTORATUL GENERAL
AL POLIȚIEI ROMÂNE
INSTITUTUL PENTRU CERCETAREA ȘI
PREVENIREA CRIMINALITĂȚII

CENTRUL DE
RESURSE PENTRU
DIVERSITATE
ETNOCULTURALĂ

I șajutni misia

I șajutni misia

Campanie inițiată de:

INSPECTORATUL GENERAL
AL POLIȚIEI ROMÂNE
INSTITUTUL PENTRU CERCETAREA ȘI
PREVENIREA CRIMINALITĂȚII

CENTRUL DE
RESURSE PENTRU
DIVERSITATE
ETNOCULTURALĂ

În cadrul proiectului

„Promovarea bunei guvernări în comunități multiculturale.
Acces și participare a minorităților etnice la viața publică”.

Programul Phare 2003 Consolidarea Societății Civile în România
Material editat de Fundația CRDE

© august 2006, actualizat în februarie 2007

Conținutul acestui material nu reprezintă în mod necesar
poziția oficială a Uniunii Europene.

*I RUMUNIKANI POLICIA KAMEL TE AVEL LA ANŢ-E
LAQE RENDA 3ENE ANŢAR E MINORITËTURĂ.*

*E RROMEN SI LEN O ȘAJUTNIPEN TE
AVEN REPREZENTISARDE ANŢ-I POLICIA.*

*XRAMOSAR TUT K-I JEKH
SIKLĂRIPNASQI
POLICIAQI INSTITÛCIA !*

SOSŌAR THAJ SAR TE AVAV POLICMÈNO

E institùcionenqo dinipen maškar / kaθar o Ministèro e Administraciaqo thaj Andrutnesqo

O ANDER

Sosθar thaj sar te avav policmèno?	1
1. E lačhimata kaθar e policiaqi karièra.....	1
2. E giripnasqe kondicie. Trebutne dokumèntură	1
3. O mandipen e policiaqe škole. Speciàlitète.....	3
4. E pašphandimata k-e europenqe nòrme	6
5. Kontaktură	7
Sar trebalas te avel e relàcie maškar policia-butselutne komunitetură	8
1. Generàlute principură	9
2. Alosaripen thaj reprezentàcia	10
3. Siklăripen thaj butikano zamavdipen	10
Sar si i relàcia policia -komunitètură but selikani	12
1. E multietnikane/multikulturàlikane khetanimata	12
2. I relàcia policia-etnikane khetanipen	13

Publikacia inkavdi kaθar **Gábor Ádám, Monica Călușer și Rarița Szakáts, vazdine kaθar o Institutò vaš o Rodipen thaj e Mudaripesqi Prevenia“ anθ-o projèkto** "Promovarea bunei guvernări în comunități multiculturale. Accesul și participarea minorităților etnice la viața publică".

O amboldipen sas kerdo kaθar i OLGA MARKUS ajutisardi kaθar e MARGARETA JIMBA thaj GABI MOISE

© august 2006, paneškerdo anθ-o febrùara2007

1. E lačhimata kaθar e policiaqi karièra

K-o agor e policiaqi škola šaj keres/šaj arakhes:

- jekh lačo than kaj te keres buti anθ-i Policia anθar i Rumunìa (o astardo pokimen si perdal o maškarutno pokimen e ekonomiaqo)
- kùrsură vaš perfekciònară anθ-i kamli buti;
- o šajutnipen te barăres tut anθ-i buti

2. E giripnasqe kondicie. Trebutne dokumèntură

Anθ-o maškar / kaθar o Ministèro vaš Administraciaqo thaj Andrutnesqo anθar i Rumunìa si e siklăripnasqe avutne institùcie;

- I Policiaqi Akademia „Alexandru Ioan Cuza“, anθar o Bukurești;
- I škola vaš e Agentură e Policiaqe „Vasile Lascăr“, Cîmpina;
- I škola vaš e Agentură e Policiaqe „Septimiu Mureșan“ Cluj-Napoca;

2.1 E andredelutnesqe kondicie

E andredelutnesqe kondicie si kadala:

- te avel les/la rumùnikani themutnipen thaj o kher anθ-i Rumùnìa
- te prinzare i rumùnikani čhib xramosardi/vakăredi
- te avel les/la agorisardo o licèò, e agorisardesqi diplomaça
- te na sas avri dine kaθar i škola vaš k-e kerdăs nasulipen

- te na avel les/la maj but sar 25 berś kana zal k-o konkurso
- te avel les/la sasti e zumavimatesqi kapaçitătă
- i phiravipnasqi mèdia, kana sas anθ-o licèo, i genèralo mèdia te na avel mai tikni sar 8,00
- te aven saseste fizikane thaj psihikane
- te avel les/la jekh laçho phiripen sar mangel i societătă
- te na sasas phanglo vaś jekh penàlo puni vaj te na avel avutno vaj anθ-i kris vaś infrakçiună
- te na avel maj tikno sar 1,75 m , e murśa, thaj 1,70 m e zuvlă

2.2. E àktură vaś o andrexramosaripen k-o konkurso

Doc. nr. 1: O xramosaridipnasqo mangipen

Doc. nr. 2: I konfirmaciaqi deklaràcia vaś e zanipnasqe thaj e **akceptàcia** e liendenqe **kondicie**.

Doc. nr. 3: E agorisardesqi diploma(kòpia) - vaś e agorisarde anθar e anglutne série vaj o çacaripen savo sikavel k-e agorisarde o **licéo** e agorisardesqi diplomaça vaś e kandidatură save agorisarde anθ-o berś kana agorisarde.

Doc. nr. 4: I matrikola patrin (kòpia)

Doc. nr. 5: O sastăripnasqo lil;

Doc. nr. 6: I kòpia palal e manuśesqo lil (C.I./B.I.);

Doc. nr. 7: I kòpia palal e biandipnasqo lil;

Doc. nr. 8: Autobiogrăfia;

Doc. nr. 9: O tabèlo e nămurenqo anavença.

Doc. nr. 10: O lil savo sikavel e kandidaturesqo krisarno kazièro.

Doc. nr. 11: O psihologikano lil e dikhipnasqo vaj e nota kaθar e manuśikanengo kompartimènto, anθ-o suro kaj e resimata e psihologikanesqo dikhipen phendăş pes p-i baza e anavesqo tabèlo.

Doc. nr. 12: Trin fotografie sar vaś e manuśesqo lil, 3×4 cm, rangărde.

Vaś e informacie anθ-e palutnesqo çaso dikhindoij e trebutne lila, šajnen te kontaktinen e Policiaqo žudècosqo Inspektòrato.

O sevipen Managemento Manuśiqane Resurse, pala e kheresqo phraj.

3. O mandipen e policiaqe škole. Speciàlitète

3.1. I Policiaqi Akademia thaj e Policiaqe škole si e siklăripnasqe institùcie andrutne save risăren o beşipen, i sinia thaj i sikavipnasqi speciàlimata anθ-o kadro e garnizorenqo kerde speciàlo jekhe bazaça materiàlo somkerdi, generalo anθar sar si:

- e informatikàne sàle thaj i sàla vaś o Internèto
- i sàla vaś kriminalistika/ mudaripen
- bibliotekură
- e sàle vaś e dokumentàcia
- komplexo e salença vaś o sovdiipen thaj sàle siniença
- poligonură kaj cirden karing penθe
- i bàza vaś o spòrto

3.2. Speciàlimata/ prinžanimata:

E Policiaqe škole konzaren e policiaqe oficèrură.

I Policiaqi Akademia konzarel oficèrură, palal sar si :

- I Krisarni Facultătă konzarel oficèrură speciàlime, agorisarde anθ-o bazutno umal

" Krisarde Žanipen", o than vaś e universitèturenqe stùdimata e" krisarnăqe" lićenca.

Facultătă vaś e pompièrură konzarel oficèrură speciàlime -inginèrură e diplomaça anθ-o bazutno umal "Ingineritikane Žanglimata", bazutno umal vaś e universitèturenqe studimata e "Inatàlacie", speciàlizarea "Ibstàlacie vaś e konstrùkcie -pompièrură"

Facultătă vaś i Arhivistika konzarel speciàlistură, liçencimèn anθ-e Ženutne prinžanimata vaś e universitèturenqe studimata e" història" lićenca,

Speciàlizarea " Arhivistika thaj història"

3.3. E generàle siklärimata save siklöven pen anθ–e policiaqe škòle

E policikani taktika

O siklärìpen anel e siklövneneqe e bazutne profesionalne prinzanimata trebutne vaś te keren butĩ sar policiaqo agènto, anθ–o res te rakhen e manuśenqe xakaja thaj mestimata, te ačhaven e nasulimata, vaś o rakhìpen e barvalipnasqo 3enutno thaj publiko.

I legislàcia vaś o paśnasulìpen

O siklärìpen ristàrel i žuridikani prinzanimata e policienqi, pal-a butĩ save si paśnasulìpen, angledikhle anθ–e àkturà nòrmative, vaś kasθe kadala si investime e kompetenqa vaś i konstatàcia thaj sankciunà.

I legislàcia vaś o auto-phirìpen

O siklärìpen realizàsarel o siklövipen kaθar e siklövne save baràren penqe prinzanimata trebutne vaś lenqi butĩ, opraldikhìpnasqi thaj phirìpnasqi p-o publikane drama, anθ–o res e ristàripnasqi jekhesqo lačo auto-phirìpen, prevenciaqi malavimatenqo thaj e respektosqo vaś o than e phirìpnasqo.

I prevència thaj o ačhavìpen e mudarìpnasqo; o mudarìpen

O siklövìpen e mudarìpnasqo rodel sar e polismènurà te prin3anen sosθar thaj sar keren pen mudarìpen, save si e kondìcie kaj traden k–o mudarìpen, e mudarnesqe phiravìpen, thaj o maj lačo čhand vaś o nasulìpnasqo ačhavìpen.

O mudarìpen / I kriminàlistika

O siklärìpen del informàcie teorètikane thaj pràktikane kerìpen, trebutne rodìpnasqe, vazdìpnasqe thaj e butànqi evaluàcia thaj e **averenqe čhanda materiàlurà** so šaj te aven prin3arde kana kerel pes o rodìpen anglal o mudarìpnasqo than, vaj e operacionènqo tehnikanè-mudarutne save keren pen anθ–o phandìpen e palodovenqa.

O xakaj e phandìpnasqo

Andrutnel e phandìpnasqe xakaja prinzanimata thaj o baràripen e godàverìpenqe thaj e siklìpneneqe dikhìndoj e žuridikano kàdro jekhe mudarimata thaj delikturà dine anθ–e konstatàciaqe thaj rodìpnasqo šajutnipen e policmenosqi.

O xahaj e krisoresqo phandìpen

O siklärìpen p-i kadaja tèma lokàrel e siklövneneqe e generàle prin3animata e phandìpnasqe etàpe xakajesθar, o siklärìpen vaś o kerìpen jekhe rodìpnasqe aktivimata thaj vaś o kerìpen e lače àkturenqo.

E žuridikani protèkcia vaś e manuśenqe xakaja

E andrutne informacie e siklärìpenasqo si bazòme p-i Rumùnìaqe Konstitùcia, konstitùcianale xakaja, administrativo xakaj, manuśenqo xakaj, komùnitaro xakaj, andrutne thaj maśkarthemutne dokumènturà so roden o patìvipen, mestìpen o vun3ilìpen e themutnenqo thaj vi o thamutno patìvipen vaś e 3ene save si anθ–o phandìpnasqo procèso.

E cìrdìpnasqi instùkcia

Si o siklärìpen savo ristarel e prin3animata vaś e šastrinenqe karaktèristikurà e, princìourà thaj e regùlementurà vaś e šastrinenqo labàripen, sar vi e sikavimata vaś e cìrdìpnasqo kerìpen kana i situàcia mangel..

Intervenciàqe tàktica

O siklärìpen ristarel o cìrdìpen karing penθe e policmènurenqo vaś o korkoro kerìpen vaj anθ–o grùpo, anθ–e krisaqe xakaja thaj anθ–e sarbarìpen, o zoràripen e lačìpnasqo, baràrel o patìvipen sar xakaja thaj e andrutne regulamènturà.

O fizikàno siklärìpen thaj o 3enutno arakhìpen

O siklärìpen vazdel e siklövneneqe sastìpen, e phirpnasqo baràripen e godìsarìpnasqe anθar e prin3anìpnasqo than/sfèra , kamìpnasqo, o baràripen thaj lenqo zoràripen.

I relàcia policmèno - komunitèta thaj psihològia

Kamel te sikavel i importànca kaθar e moràlo edukàcia so ajutisarel e policmenos te avel les/la jekh profesionàlo statùto. Dikhel pes karin e manuśesqo godī anθar źuridikano kadro, vaś profisionàlo vazdipen palal lesqi butī.

E avrutne čhibă (anglikani thaj francuzikani)

O siklăripen rodel te vazdel o barăripen e vakăripenasqo, o molăripen, keripen thaj thovdipen e čhibăqce strukturenqo anθ–o dialògo specifiko policmenosqce.

I informàtika

O siklăripen rodel te sikavel e policmenuren save si len bazutne zanglimata dikhindoj o labăripen vaś kompùtero thaj informatikane sistèmură trebutne anθ–o avutno vaxt k–i integràcia e policiaqi anθ–o informatikano sistèmo

Sekretariàto

O siklăripen rodel te barărel o prin3anipen jekhe sikavipenasqo thaj jekhe kerimata trebutne anθ–o administratìvo than .

4. E pašphandimata k–e europenqe nòrme

Thanutne nòrme Euròpikane

Anθ–o akanutno vaxt, e Policmènenqe Škòle, thon k-i siklòvnenqi dispozicia maśkarutne thana vaś zuvlă thaj murśa (biververutnesqo zeno).

Sa kadă si aśti te xramosaren pen thaj te siklòn vaś te keren butī sar policmènură vi vaś e minoritèturenqe zene.Kadala si but kamle.

Vaś e rroma anθar o berś 2007 si speciàlne thana k–e trin institùcienθe MAI.

5. Kontàktură

Aver informàcie vaś kadala siklaripnasqi institùcie vaj so dikhel o kornkùrso saj te aven prinjarde kaθar:

I Policiaqi Akademia „Alexandru Ioan Cuza”, anθar o Bukureşti;

Aleea Privighetorilor nr. 1A sector 1, Bucureşti
Telefon: 021-317 55 23 Fax: 021-317 55 17
e-mail: secretar@academiadepolitie.ro
www.academiadepolitie.ro

I škola vaś e Agentură e Policiaqe „Vasile Lascăr”, Cîmpina;

Şcoala de Agenţi de Poliţie „Vasile Lascăr” –Câmpina
Bulevardul Carol I nr. 145, Câmpina, judeţulul Prahova,
Telefon : 0244-336 251, 0244-336 252, 0729-807 905;
0742-265 979
Fax: 0244-333 650
e-mail: campina@scoalapolitie.ro
www.scoalapolitie.ro

I škola vaś e Agentură e Policiaqe „Septimiu Mureşan” Cluj-Napoca;

Şcoala de Agenţi de Poliţie „Septimiu Mureşan” –Cluj-Napoca
Str. Corneliu Coposu nr. 89-91, Cluj-Napoca, judeţul Cluj
Telefon: 0264-439 772
Fax: 0264-439 904
e-mail: scpolcj@yahoo.com; scoala.cluj@cj.politiaromana.ro
www.scoalapolcj.ro

SAR TREBALAS TE AVEL E RELÀCIE MAŠKAR POLÌCIA –BUTSELUTNE KOMUNITETURĂ

Evropikane dinimata*

Palal o phandipen kaθar o Helsinki anθar julio 1992, OSCE dās o than Opralutno komisàro vaš themutne minoritètură (HCNM), sar jekh “instumènto vaš ačhavipen e konfliktùrenqo anθar o anglutno vaxt”

Jekh selutno pharimos vaš o HCNM sasas e policiàqo ròlo anθ–i but seliqani societèta. Anθ-e jekh baro gin themenθe, o HCNM dikhlās k-e na si institùcie save te reprezentisarèn o interèsò thaj o vakàripen maškar i policia thaj e zene anθar e aver minoritètură. Kadalenqe maj si o nanajpen so dikhel o siklāripen anθ-o but selikano kontèksto, e policiaqi komponènta si nùma anθ--jekh selikano rig, sar si e diskrimintoră bută, i policia sas maj sigo jekh generatòro sar jekh ačhavdo e nasulipnasqe.

Anθ-e aver thema, HCNM dikhlă k-e, i policia si maj putārdi opral e minoritèturenqo pharimata thaj kamel te avel jekh reprezentàtivo instumènto anθ-i komunitèta kaj kerel butĩ, kerde jekh maj lačo vakàripen maškar i policia- themutne komunitètură, thaj baräre o butikano gràdo e policiaqo.

HCNM lias pesqi angazàcia anθ-o proceso te kerel analizacia e themutnenqe opralutne politike vaš e komunitètură.

O vastno phenipen kadalenqe Rekomandàcie si:
jekh lači realizàcia e policiaqo butĩ anθ-e jekh butselikano

khetanipen si bazutno p-o lačo vakàripen, butikeripen androdova policia-minoritètură.

Le duj riga lien palal kadaja relàcie. E minoritètùren saj avel len jekh polìcia savi ašunel e minoritèturenqe pharimata thaj kamel te del pale e protekciaqe magimata thaj akceso k-i krisalin.

E Polìcia šaj avela jekh maj bari eficiènca savi barārel e policiàqo butipen karing i komunitèta anθar sosθe jekh lačo vakàripen si e droma karing e opralutne politike vaš e komunitètură. E themes šaj avel les p-i jekh rig jekh lači integràcia e minoritèturenqi thaj p-o aver rig jekh maj lačo randamènto kaθar i Polìcia.

E rekomandàcie si but vastni vaš e thema save roden jekh lači integràcia e minoritèturenqi thaj o barāripen e policiàqo butipnasqo karing i komunitèta.

1. E generàlne principùră

E thema trebal te keren politika vaš maškar selutne relàcie, save te keren rig anθar e maj buxle progràmură thaj te dikhen e minoritètùren k-o thanutno thaj themutno nivèlo.

E thema trebal te prinzanen k-e i policia thaj e saste manuša vi e minoritètură xakāren e policiako ròlo vaš o barāripen so dikhel maškar e selikane relàcie.

Trebua sar i policia te avel xurārdi thaj siklārdi thaj te xakārel pesqo ròlo.

E akciaqe plànură savenθar kadala politike te aven kerde thaj rodisarde, trebul te aven barārde kaθar e themutne autoritètură khetanes e policiaga thaj e themutnesqe minoritèturenqa.

2. Alosaripen thaj reprezentàcia

E policiaqi kompòzicia k-o thanutno nivèlo, regiònalo thaj themutno thaj liindoj e tiknen thaj e phuren, sar vi e civiluren - trebalas te sikavel o sombutipen e manušenqo. O lačo dikhipen e policiaqo sar jekh lači institùcia sar jekh selikano dikhipnasqo viram trebul te baröl maj but.

Trebul te kerel pes o givänipen vaś te baröl o etnikàno/selutno rig anθar e polìcia; o rodipen kadalesqo trebul te avel thovdi andre.

Avena kerde bută so dikhen o barăripen e ginesqo e manušenqo maśkar e themutne minoritètură. Kadala bută trebal te len speciàlne obiectivùră zorăqe thaj vasdinipen e zenenqo save kamen te keren buti anθ–e polìcia vaś k-e kadala trebal te keren e trebutne mangimata, bută save te traden k-o mosardipen e diskriminaciaqo .

Sa kadă, avena line trebutne bută vaś e policmenură anθar e themutne minoritètură te aven dikhle sar savore manuśa thaj te barön anθ–i lenqi buti, anθral e organizàcia savi te avel jekh lačo butăqo than - kaj te aven cáce.

3. Siklăripen thaj butikano zamavdipen

I polìcia avela siklărđi te xatărel thaj te amboldel lačhes anθral e minoritèturenqe thaj te avel la jekh lačo ròlo.

Trebal sar o siklăripen anθar so dikhel e minoritèturenqe pharimata thaj e selikani relàcia te avela andrutne anθ–o anglutno siklăripen, vaj p-o than thaj kerdi savore opralutne policmènură. E minoritèturenqe šerutne manuśa avena thovde anθ-e siklăripnasqo barăripen.

E phiravipnasqo kòdo e policiaqo trebul te avel les riga phandle kaθar jekh but selikani socièteta thaj le siklăripnasqo programură te avel len jekh rig vaś o keripen kadalenqe standàrdură.

* Extrase din „Recomandări privind relația poliție-comunități multietnice” (Recommendations on Policing in Multi-Ethnic Societies. February 2006 – www.osce.org/hcnm/)

SAR SI I RELÀCIA POLICÌA - KOMUNITÈTURÀ BUT SELIKANI

I situàcia anθar i Rùmunia*

1. E multietnikane/multikulturàlikane khetanimata

I but selikani /kultùralo komuniteta śaj si vakãrdi sar jekh zenengo grupò, anθar maj but kultùrale selikane vaj ververutne devlikane grupurã save ziven anθ-e jekh than thaj save rigãren vaj ašti te rigãren butã, intresurã, pharimata khetanes.

Duj ververutne kazurã anθ-o kadava kontèksto:

(1) E selikane / kultùrale minoritèturã, kaj duj vaj maj but grupurã kulturálne thaj devlikane ziven anθ-jekh komuniteta;

(2) E paštne komunitèturã prinzarde sar anθ-jekh grãdo xulavde etnikanes, kulturalnes vaj devlikanes.

O maj lačo sikavipen so dikhel o karaktèro but selikano/kulturàlno anθ-jekh komuniteta si e kultùralne institùcie save den o dikhipen ververutne ačarenqo anθ-jekh than.

Kadala institùcie śaj te aven kulturálne khera, sar si e khangerã vaj škòle, zi k-o zivipen e jekhenqe modelurã phiravnipnasqo vaj kherutnenqe aktivitèturã.

Anθ-i Rumùnia ziven biś minoritèturã – albàncurã, armãncurã,

bulgàrurã, cèxurã, kroato, bibolde, germànurã, grèkurã, italiànurã, makedònurã, ungàro, polònurã, rroma, rùsurã, rutènurã, sèrburã, slovãkurã, xoraxajurã, tãtarurã, ukrainiànurã, save palal o ginavipen anθar o berś 2002 si opre-tele 10% anθar savore manuśa.

Dikhindoq e històrikane anglekondicie thaj e komuniteturènqo baripen, anθ-o dikhipen p-i situàcia thaj p-o specifikane pharimata savenθar maren pen kadala komunitèturã śaj phenel pes kadava tipologìa:

- Ungàrurã : (1.434.377 – save si 6,6% anθar saste manuśa) thaj germànurã (60.088 – save si 0,3% anθar saste manuśa), minoritèturã save prinzanen penqi identitètea

-E rromenqi minoriteta (535.250 – save si 2,5% anθar e saste munuśa, nùma anθ-e maj baro gin cácipnasθe) save amalaven pen e sociálne thaj siklãripnasqe pharimata marindoq pes e anglal e krisa thaj i diskriminàcia

- Aver minoritete, save si len pharimos anθ-o dikhipen e kulturàqo thaj e tradiciènqo. kadalenqo gin si maśkar vareso mije thaj 5-60.000.

2. I relàcia policìa-etnikane / selikane khetanipen

Anθ-o zumavipen te del vast karing jekh maj baro gin anθar e themutne minoritèturã, save si jekh dikhlo kotor anθar e saste themesqe manuśa, i Rumùnia si la vareso pharimata, p-o drom karing jekh sasti demokracia, sar vi anθ-o kontèksto so dikhel o dinipen anθ-i Ùniaqi Euròpa. Jekh maśkar lenθe si i relàcia anθar i policìa thaj i but selikani komuniteta.

O thamikano kãdro savo lel thaj inkerel e manuśesqe xakaja si buxlo thaj inkerel e ratifikàcia e maj but anθar maśkar e themutne

konvèncie prinzarde vaś e pharimata kaθar e munuśesqe xakaja thaj e arakhipen e minoritetùrenqe, sar vi jekh e nacionàlo thamutnipen buxlårdo.

Anθ-e jekh maj bari rig sar o buteripen e manuśenqo, e zene anθar e seklikani komunitetùrā na xakāren e polìcia, thaj e maj but var e policmènuren,

sar institùcie vaś lenqo trebutno, save si anθar e thanutne thaj naciòlnane khetanimata, thaj anθ-e save si vi von, maj sigo sar si anθar o zenipen etniqano baro.

E šerutne pharimata save achen anθ-i relàcia polìcia -selikani khetanipen si palal sar avela:

- thaj kana si jekh lačo thanutno kàdro, thaj jekh putaripen vaś e pharimata, o pharimen jekhe lačo rajpnasqo anθ-e selutne khetanimata na si prinzardi sar jekh sistematikani preokupàcia, institucionàlo e šerutnenqe thaj e thanutnenθe autoritète.
- telal jekh tikno gin anθar e ververutne selikane khetanipen anθ-i Rumùnìkani Polìcia. Sar palal o ginavipen anθar o berś 2002 anθar e Rumùnìaqe manuśa, maj but sar 10 % anθar e zene si anθ-e selikane khetanimata butārne anθ-o MAI si telal 1% zene anθar e ververutne selikane minoritètùrā.
- o bikamipen e ternenqo minoritarā vaś te keren buti anθ-i polìcia ;anθ-o rromenqo kàzo kadava pharimos si barārdo vi kaθar jekh tikno gin anθar e siklārne save nakhen perdal e saste kondicie k-e sikavipnasqe institùcie anθar o MAI.
- k-o rig anθ-o sarkon žudècosqo inspektorato e polìciaqo si jekh opralpolìcmeno godorvalo e rromenqa, opralpolìcmenurā save si len barvali eksperienca thaj lačo phiravipen anθ-e rromenqo khetanipen, maj si pharimata k-o thanutno nivèlo anθ-i kadaja relàcia.

- sar anθ-e savore žudècurā sasas kerde Thanutne Autoritète vaś i pùblikani òrdina, kadala, naśti te azban/te keren lenqe obiekktivurā vaś save sas kerde, an speciàlo kodola savi dikhel e khetanipnasqi implikàcia anθ-e polìciaqi buti.

Palal i buti anθar o MAI te kerel jekh lači polìtika savi te rajarel anθar e but selikane khetanipen, so te vazdel anθ-o lačo mòdo e resimata

ververipenasqo etnikokulturàlo , šaj dikhenpen maj but praktikane aktivitètùrā e polìciaqe k-o thanutno nivèlo thaj anθ-i cívilo societeta so rodel te del vast anθar kadala pharimata.

Si but thana kaj e manuśa minoritarā k-o nacionàlo nivèlo si maj but k-o thanutno nivèlo, thaj anθ-e save, zanglindoj lenqo interèso vaś jekh lači komunikàcia e thanesqe manuśenqa, e policmènurā siklile lenqi čhib (maj but anθ-e žudècurā Harghita thaj Covasna, vaj anθar rromenqe khetanipen).

Anθ-e aver thana kaj e minoriteta k-o naciòlnàlno nivèlo si maj bari, k-o thanutno nivèlo (maj but anθ-e žudècurā Harghita thaj Covasna), e polìciaqe institùcie sas xramosarde anθ-e duj čhiba, thaj del vast sar te barāl o patvìpen e manuśenqo anθ-i polìciaqi buti.

Dikhel pes jekh maj bari zor e polìciaqe te ačhaven anθar e konflikturā maškar e selāqe manuśa (sar si o kàzo kaθar o Hadareni, o žudèco Mures, opraldikhlo 3-i akana).

Vi k-o maškarutno nivèlo, anθ-o Generàlo Inspektoràto e Polìciaqo anθar i Rùmunia, sar vi k-o thanutno nivèlo, anθ-e žudècosqe Inspektoràto e Polìciaqi si opralpolìcmenurā godorvale e rromenqa. Kadala kerimata na sas agorisarde e kerimasθar jekhe bugetòsqo thaj aver šajmata vaś kadala oficèrurā te šajnen te keren e saste butā sar thaj kaj trebal.

Anθ-o zumavipen te rezolvisarel o pharipen e relàcie polìcia – minoritètură, jekh anθar e vastne obiekktivură si o akharipen jekhe baresqo gin e terne manuśenqo anθar o śir e etniko khetanipnasqo anθ-e siklăripnasqe institùcie anθar o kàdro MAI, vaj o keripen e kampanièno vaś e speciàlo informàră, godīsardī vaś o akhardo grùpo, vaj maśkar e thovdipen jekhe rromenqe thana.

E institucienqo thaj e khetanipnenqo obiektivo si kodova te keren politikane sektorialură save te sikaven jekh ververutno thovdipen e phučhipnesqi, thaj savi te inkerel sàma e pučhimatenqe speciàlo e trinenqo riga e khetanimaθar.

Anθ-o kontèksto UE thovel pes o akcènto p-i idèea jekh lači guvernàră, anθ-e rig jekhe lači administràcia e butètnikane khetanipnenqo etnikokulturàlnes, sar anθ-o rig e paśaripnasqo e relàcienqo maśkar e themutnesqe autoritète thaj themutne khetanipen.

Kadala preokupàcie godīnaren e pučhipnasqi vastni e khetanipenqo multietniqale thaj multikulturale anθar i Rumùnia.

Centrul de Resurse pentru Diversitate Etnoculturală

Cluj-Napoca, str. Tebei nr. 21
tel: 0264-420 490; fax: 0264-420 491
e-mail: info@edrc.ro
www.edrc.ro

Inspectoratul General al Poliției Române

Institutul pentru Cercetarea și Prevenirea Criminalității
București, sector 5
Str. Mihai Vodă nr. 3-5
tel.: 021-311 89 29
e-mail: prevenire@politiaromana.ro
www.politiaromana.ro